Openbaar Ministerie

College van procureurs-generaal

Voorzitter

Postadres: Postbus 20305, 2500 EH Den Haag

Bezoekadres:
Prins Clauslaan 16
2595 AJ Den Haag
Telefoon +31 (0)88 699 1100
Telefax +31 (0)88 699 0164

Minister van Veiligheid en Justitie
Mr. G.A. Van der Steur
Postbus 20301
2500 EH 'S-GRAVENHAGE

Onderdeel	Bestuurlijke en Juridische zaken
Contactpersoon	
Doorkiesnummer(s)	
Datum	25 juni 2015
Ons kenmerk	PaG/BJZ/20337
Onderwerp	Commissie Hoekstra

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Geachte heer Van der Steur,

Hierbij bied ik u het rapport van de 'Onderzoekscommissie strafrechtelijke beslissingen Openbaar Ministerie (OM) naar aanleiding van de zaak Bart van U.' aan. Van U. zit sinds 12 januari 2015 vast op verdenking van het doden van zijn zus in Rotterdam. Ook is hij aangemerkt als verdachte wegens betrokkenheid bij de dood van mevrouw Borst op 8 februari 2014. Het onderzoek naar deze gebeurtenissen is nog gaande.

Ik heb indertijd onmiddellijk naar aanleiding van signalen dat er vragen waren over het handelen van het OM in de zaak Van U. opdracht gegeven tot een onderzoek. Dat past bij de ernst en impact van de strafbare feiten waarvan Van U. wordt verdacht en bij de maatschappelijke rol die het OM vervult en de verantwoordelijkheden die daarmee gepaard gaan. Daarom hebben deze signalen mij bewogen om de commissie terstond opdracht te geven tot onderzoek.

Dit rapport bevat het verslag van dat onderzoek. De constateringen van de commissie raken ons intens. De conclusies en aanbevelingen zijn ernstig en indringend. Daar waar het OM tekort geschoten is wil het College namens het

hele OM zijn diepe spijt betuigen en zijn inmiddels verontschuldigingen overgebracht aan de betrokken families.

Het rapport geeft inzicht in de context, samenhangende werkrelaties en ketenomgeving waarbinnen deze tekortkomingen hebben plaatsvonden. Een vastberaden verbeteraanpak van het OM is noodzakelijk. Het College heeft daarbij besloten zich niet te beperken tot de aanbevelingen van de commissie, maar ziet tevens aanleiding een aantal andere, niet door de commissie onderzochte, complexe werkprocessen op betrouwbaarheid en actualiteit te onderzoeken en daar waar nodig te verbeteren. Uitgangspunt is dat alles in het werk gesteld wordt om de samenleving veilig te houden en misdrijven te voorkomen.

1. Inleiding

Het rapport is nauw verbonden met twee strafzaken die nog in de fase van opsporing respectievelijk in de fase van vervolging zijn. Het College hecht eraan voorop te stellen dat een belangrijk rechtsbeginsel verlangt dat een persoon tegen wie een vervolging is ingesteld voor onschuldig moet worden gehouden totdat zijn schuld in rechte is komen vast te staan. Dit gebod, de onschuldpresumptie, richt zich in het bijzonder tot organen van de Staat. Eerbiediging van die onschuldpresumptie is in het kader van deze beleidsreactie een aangelegenheid die vooraf aandacht verdient. Van U. wordt immers verdacht van betrokkenheid bij de gewelddadige dood van mevrouw Borst en van betrokkenheid bij de gewelddadige dood van zijn zuster. Beide levensdelicten worden op diverse plaatsen genoemd in het rapport van de commissie-Hoekstra. De commissie had geen opdracht onderzoek te doen naar Van U.'s betrokkenheid bij genoemde delicten. Het is immers aan de rechter vast te stellen of er van daderschap sprake is. Het College vraagt hier aandacht voor vanwege het feit dat de rechter het onderzoek naar daderschap onafhankelijk en onpartijdig moet kunnen verrichten. Vanuit het perspectief van de samenleving maar zeker vanuit het perspectief van de betrokken families moet het recht ongestoord zijn beloop hebben.

De hoofdofficieren van het parket Midden Nederland en van het parket Rotterdam hebben direct na constatering van de mogelijke tekortkomingen met de betrokken families gesproken. Nu het rapport gereed is heb ik de betrokken families benaderd om hen persoonlijk te informeren en mijn verontschuldigingen aan te bieden.

2. Het onderzoek van de commissie

De commissie heeft onderzoek gedaan naar de feiten en omstandigheden rond

de tenuitvoerlegging van de voorlopige hechtenis na het arrest van het gerechtshof te Den Haag van 25 september 2012, rond de afname van DNA van de verdachte na zijn veroordeling in 2012, en rond de bewaring in het kader van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (Wet BOPZ). Daarbij heeft de commissie gekeken naar de wijze waarop politie en OM omgaan met uitgevaardigde bevelen voorlopige hechtenis, hoe het OM omgaat met de bepalingen uit de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden (Wet DNA-V) en hoe politie en OM zijn omgegaan met de diverse signalen dat Van U. een gevaar vormde voor zichzelf en voor de samenleving. De commissie is gevraagd conclusies te trekken en aanbevelingen te doen met betrekking tot de vraag of uit het onderzoek geconcludeerd kan worden of verbetering in de werkwijze in soortgelijke gevallen nodig is.

Het rapport legt verschillende tekortkomingen in het handelen van het OM bloot. Ook geeft het rapport inzicht in de context, samenhangende werkrelaties en ketenomgeving waarbinnen die tekortkomingen plaatsvonden. Het bevel gevangenneming van het hof wordt weliswaar direct opgepakt door medewerkers van het ressortsparket en doorgezet naar de politie, maar als blijkt dat aanhouding dan niet lukt vanwege het verblijf van Van U. in het buitenland, wordt de zaak niet adequaat opgevolgd. Met betrekking tot de verplichtingen die voortvloeien uit de Wet DNA-V, beschrijft de commissie dat het probleem niet afdoende wordt opgelost, hoewel op verschillende momenten binnen het OM wordt geconstateerd dat de wijze waarop (geautomatiseerd, door middel van een query) veroordelingen worden nagelopen op verplichte DNA-afnamen, niet afdoende is.

3. Reflectie
Een bevel gevangenneming dient altijd ten uitvoer gelegd te worden. Het opvolgen van rechterlijke beslissingen is een kerntaak van het OM die een hoeksteen van de rechtsstaat vormt. Dat dit in deze zaak niet goed is gebeurd, nemen wij daarom zeer hoog op, zeker gezien het volgende. Wij hebben ons de vraag gesteld welke gevolgen het niet tenuitvoerleggen van het bevel gevangenneming heeft gehad. Uitgaande van de door het hof opgelegde gevangenisstraf van drie jaren en in aanmerking genomen de in eerste aanleg reeds door Van U. in voorlopige hechtenis doorgebrachte tijd was er sprake van een strafrestant van 550 dagen: na aftrek van de voorwaardelijke invrijheidstelling resteert bij een opgelegde strafduur van 3 jaar een 'netto' strafduur van 2 jaar, of wel 730 dagen. De in eerste aanleg door Van U. in voorlopige hechtenis doorgebrachte tijd beloopt 180 dagen.
Bij tenuitvoerlegging van het bevel gevangenneming zou de voorlopige hechtenis dus maximaal 550 dagen hebben kunnen duren. Als Van U. op 25

september 2012 gevangen had kunnen worden genomen, of later bij zijn terugkeer in Nederland (26 oktober 2012) gevangen zou zijn genomen, zou hij nog gedetineerd zijn geweest op 8 februari 2014, de dag dat mevrouw Borst om het leven is gekomen, tenzij tussentijds door de rechter zijn invrijheidstelling zou zijn bevolen, bijvoorbeeld door de toewijzing van een verzoek tot opheffing of tot schorsing van de voorlopige hechtenis.

Er had bij Van U. celmateriaal afgenomen moeten worden in het kader van de verplichtingen die voortkomen uit de DNA-V wetgeving. Dat dat niet is gebeurd is een tekortkoming in de uitvoering van die wet. Ook hier kan de vraag naar de gevolgen worden gesteld. Het College concludeert dat er, als bij Van U. op een van de momenten die daarvoor in aanmerking kwamen celmateriaal zou zijn afgenomen, ruim vóór de dood van mevrouw Borst een DNA-profiel van hem voorhanden zou zijn geweest. In dat geval zou vergelijking van enerzijds het profiel behorend bij een aangetroffen DNA-spoor en anderzijds Van U.'s DNA-profiel in een vroeger stadium tot een match hebben geleid. Deze match zou, naar alle waarschijnlijkheid, hebben geleid tot de aanhouding van Van U. en, aansluitend, tot het door het OM vorderen van diens voorlopige hechtenis. Als deze vordering zou zijn toegewezen en zou hebben geleid tot een ononderbroken voorlopige hechtenis, dan zou Van U. hebben vastgezeten op de datum die nu de overlijdensdatum van zijn zus is.

Bovendien stelt het College vast dat het OM een actievere rol had moeten spelen om te bereiken dat aan Van U. zorg werd geboden in het kader van de Wet BOPZ.

Het College constateert tot zijn grote spijt dat het OM op belangrijke momenten tekort is geschoten. Dat raakt alle medewerkers van het OM zeer. Het OM levert vanuit zijn verantwoordelijkheid voor de strafrechtshandhaving steeds een zo effectief mogelijke bijdrage aan de maatschappelijke veiligheid. Dit stelt hoge eisen aan de professionals en de ondersteunende organisatie omdat het OM in een omgeving werkt waarin ook kleine fouten grote gevolgen kunnen hebben. Het vraagt met name een actieve, probleemgerichte opstelling en een groot en alert verantwoordelijkheidsbesef. Dat drijft de professionals van het OM ook dagelijks in de strafzaken die zij behandelen en de beslissingen die zij nemen. Eigenaarschap en professionele betrokkenheid zijn daarbij van groot belang.

De commissie doet belangrijke aanbevelingen die het College één op één overneemt voor zover ze het OM betreffen. Het rapport geeft de noodzaak aan werkwijzen te verbeteren.

4. Verbetering op korte en op langere termijn
Het onderzoek van de commissie Hoekstra toont verschillende kwetsbaarheden in het handelen van het OM, zoals het proces ter tenuitvoerlegging van het bevel gevangenneming, ter uitvoering van de Wet DNA-V, de informatievoorziening binnen het OM en tussen het OM en de politie en overige ketenpartners en het eigenaarschap van en professionele betrokkenheid bij de zaak van de officier van justitie en van de advocaat-generaal. Een aantal constateringen van de commissie Hoekstra vereist maatregelen en het College is vastberaden om deze maatregelen te treffen. De maatregelen zien op de tenuitvoerlegging van rechterlijke bevelen, de uitvoering van de Wet DNA-V, de informatievoorziening binnen het OM en tussen het OM en ketenpartners en het eigenaarschap van de officier van justitie en de advocaat-generaal. Sommige van deze benodigde maatregelen kunnen op korte termijn al genomen worden, andere zijn meer complex en behoeven verdieping en uitwerking. Deze zullen meer tijd vragen teneinde het gewenste effect te sorteren. Daarom zullen deze worden uitgewerkt in een verbeterprogramma. Dit programma, dat meerjarig van karakter zal zijn, zal in opdracht en onder verantwoordelijkheid van het College van procureurs-generaal, worden geleid door de hoofdofficier van het parket Amsterdam.

Verbeterprogramma
In het licht van de bevindingen van de commissie Hoekstra is het College van oordeel dat er aanleiding is de primaire processen van het OM - van juridische beslissing tot en met de administratieve afhandeling - als integraal geheel te bekijken en zo tot een totaalbeeld te komen van deze primaire processen, de onderlinge afhankelijkheden en de staat waarin zij zich bevinden. Deze analyse moet inzicht geven in de complexiteit van het bouwwerk aan processen zoals dat binnen het OM en in relatie met de ketenpartners in de loop der jaren is gecreëerd maar ook expliciet inzicht geven in de toekomstbestendigheid van dit bouwwerk. Deze analyse dient in ieder geval de navolgende elementen te omvatten:

- De juridische eisen die door de wetgever aan de processen worden gesteld.
- De technische kant van de processen, waarbij de nadruk met name ligt op de softwaresystemen die hiervoor zijn gecreëerd.
- De HRM aspecten van de processen, waarbij de nadruk ligt op de mensen en de competenties die nodig zijn om deze processen op een goede manier vorm en inhoud te geven. Het gaat hier dus om de samenwerking tussen de juridische en de administratieve professionals.
- De allocatie van verantwoordelijkheden, hierbij gaat het om de structuur van

processen en het toekennen van verantwoordelijkheden, zowel rechtstreeks als door middel van mandatering.

- De inrichting van een audit en intervisie systematiek waarbij controleren, leren én optimaliseren hand in hand gaan.
- De verbinding met de ketenpartners. De primaire processen van het OM zijn immers sterk afhankelijk van de aanlevering van gegevens over handelingen dan wel beslissingen van ketenpartners. Bovendien is ook weer het OM verstrekker van gegevens voor processen (verderop) in de keten. Daarbij moeten kwaliteitsstandaarden en —eisen, die over en weer gelden, worden vastgesteld.

In het licht van de aanbevelingen van de commissie Hoekstra op het gebied van IT is het in deze belangrijk de invloed van dit verbeterprogramma op de IT-systemen van het OM en ketenpartners eruit te lichten. Die invloed is immers groot. Alle primaire processen van het OM worden ondersteund door IT, vaak zelfs door meerdere systemen. Sommige van deze systemen zijn van recente datum, andere bestaan al gedurende één of meer decennia. Deze systemen zijn lang niet altijd aan elkaar gekoppeld of zelfs niet aan elkaar te koppelen, dit geeft risicovolle overdrachtsmomenten, ook in relatie tussen de ontvanger en leverancier van deze informatie in de keten. De toekomstbestendigheid van dit complexe bouwwerk zal dan ook in een verbeterprogramma als belangrijk onderwerp naar voren moeten komen. Bovendien moeten onze IT-systemen, nu en in de toekomst, ketenbreed kunnen functioneren. Uit de zaak Bart van U. blijkt immers zonneklaar dat, wil de officier van Justitie dan wel de advocaat-generaal, het eigenaarschap van een zaak vorm kunnen geven, hij dient te beschikken over integrale en *real time* informatie zowel voor het nemen van beslissingen als voor het ten uitvoer kunnen leggen van beslissingen. Informatie die beschikbaar is bij ketenpartners maar ook informatie vanuit de sociale omgeving van de persoon met psychische problemen. Natuurlijk wordt op dit moment in de keten al gewerkt aan digitalisering. Deze digitalisering ziet echter vooral op het digitaal maken van het dossier (papier voor bits). Wat uiteindelijk nodig is, is dat de officier van justitie dan wel de advocaat-generaal kwalitatief hoogwaardig digitaal kan werken, waarbij de levensloop van de zaak leidend is. Het verbeterprogramma moet er mede toe leiden dat deze stap kan worden gemaakt. De analyse van de huidige systemen binnen het OM en de daardoor blijkende (IT-)ketenafhankelijkheid zal dan ook leiden tot een IT-verbeteragenda voor het OM. Onmiskenbaar heeft dit ook zijn weerslag op de IT van de ketenpartners.

4.1 Tenuitvoerlegging rechterlijke bevelen

Een bevel gevangenneming, ambtshalve uitgesproken door het Hof komt in

hoger beroep zelden voor. De zaak-Van U. laat zien dat de persoonlijke betrokkenheid van een professional doorslaggevend is en moet worden gewaarborgd. Elke zaaks-AG en elke zaaksofficier is verantwoordelijk voor bijzonderheden die uit een zitting voortvloeien, zoals een dergelijk bevel. Het gevoel van urgentie nadat een zo uitzonderlijke uitspraak is gewezen heeft op belangrijke momenten ontbroken evenals de betrokkenheid om ervoor zorg te dragen dat het bevel daadwerkelijk ten uitvoer werd gelegd. De tenuitvoerlegging van een bevel gevangenneming moet worden belegd op de plaats binnen het OM waar het relevante netwerk (politie, reclassering, veiligheidshuis etc.) en de relevante en actuele informatie aanwezig is, te weten de eerste lijn, bij de officier van justitie.

Uitgangspunt is dat de politie altijd contact opneemt met het eerstelijns parket of met de weekdienst als er vragen zijn van praktische en juridische aard over, bijvoorbeeld, de tenuitvoerlegging van rechterlijke bevelen. Communicatie op juiste wijze en op het juiste moment tussen politie en OM en vice versa is daarbij van groot belang en verdient zorgvuldigheid en tijdigheid van beide zijden.

De overdracht van zaken tussen de eerstelijns parketten en de tweede lijn is de afgelopen tijd verbeterd in zeer omvangrijke en daardoor gevoelige zaken. Bij dergelijke zaken vindt inmiddels een goede overdracht plaats. Het komt er nu op aan die werkwijze te verbreden naar het soort zaken waar het hier om gaat namelijk zaken waar niet de omvang maar juist de maatschappelijke context van groot belang is.

Het College heeft besloten dat maatregelen worden genomen ten aanzien van het inzetten van honorair AG's.

4.2 Complexe werkprocessen:
Het proces ter uitvoering van de Wet DNA-V is een ingewikkeld en bewerkelijk proces. Eigen onderzoek van het OM bevestigt dat en toont aan dat er meer processen zijn waarbij sprake is van belangrijke juridische beslissingen die nauw verbonden zijn met (complexe) administratieve processen. Criminaliteitsbestrijding is ingewikkelder geworden, wat een groot beroep doet op de professionals. Zoals hiervoor al vermeld naar aanleiding van het verbeterprogramma, vragen ketenafhankelijkheden dringend om aandacht en afstemming. De werkprocessen en IT moeten de professionals daarin ondersteunen en moeten als gevolg van continue wijzigingen in wet- en regelgeving telkens tijdig worden aangepast. Dat is een bewerkelijke opgave. Er zullen de komende jaren rond de 100 nieuwe wijzigingen van wet- en

regelgeving op het OM afkomen, waarvan een aantal zeer grote en complexe veranderingen met een substantiële ketenafhankelijkheid. Bij wijze van voorbeeld noemt het College hier een nieuw Wetboek van Strafvordering, USB, slachtofferzorg, bestuurlijke maatregel jihadisme, dataretentie, raadsman bij politieverhoor, computercriminaliteit III, enkele wetten in het kader van digitalisering van de keten, de omgevingswet en wetten met betrekking tot forensische zorg, verplichte geestelijke gezondheidszorg en de wet langdurig toezicht, gedragsbeïnvloeding en vrijheidsbeperking. Een analyse van de herinrichting van de hiervoor genoemde complexe administratieve processen, de daarbij behorende automatisering, de HRM vragen die daaruit voortkomen voor het OM en tussen OM en de verschillende ketenpartners en een uitvoerbaarheidstoets van nieuwe wetten, is daartoe nodig.

4.3 Maatregelen DNA-V:
Eigen onderzoek van het OM heeft intussen geresulteerd in een herstelquery, een nieuwe geautomatiseerde zoeklijst. Naar aanleiding van deze herstelquery heeft het College inmiddels besloten dat het OM de personen, die vanaf 1 mei 2010 ten onrechte geen DNA-bevel hebben ontvangen, alsnog opgeroepen zullen worden voor een spreekuur ter afname van celmateriaal. Dit is inmiddels in gang gezet. Tegen het bepalen en verwerken van het DNA-profiel kunnen bezwaarschriften worden ingediend door veroordeelden. Uiteraard zal het College volgen of de rechterlijke beslissingen op dergelijke bezwaarschriften tot een aanpassing van deze lijn nopen.

De landelijke query op basis van de Wet DNA-V wordt op korte termijn verder in orde gemaakt en het totstandkomingsproces én de verantwoordelijkheden zullen worden geborgd. Een goede toepassing van de landelijke query vraagt ook verbetermaatregelen ten aanzien van de koppeling van de bedrijfsprocessystemen. Hiervoor is begin 2015 reeds een belangrijke stap gezet. In dit spoor is in het kader van het eigen onderzoek van het OM extra energie gestoken en zijn de eerste verbeteringen al in de praktijk gebracht.
Om de praktijk van afname van celmateriaal te verbeteren zal verruiming van het aantal DNA-spreekuren en de beschikbare tijden voor deze spreekuren nodig zijn. Deze verruiming vraagt natuurlijk de inzet van daartoe opgeleide en gecertificeerde ambtenaren van de politie, de aanwezigheid van identiteitszuilen op de afnamelocaties en inspanningen om op korte termijn veroordeelden en eerder verhinderde veroordeelden (opnieuw) in te plannen voor een spreekuur. Het belang van de verhoging van het percentage personen van wie uiteindelijk DNA in de databank wordt opgenomen maakt deze verruiming echter noodzakelijk.
Actieve opsporing van de veroordeelden die wegens niet-verschijning op een

spreekuur gesignaleerd staan in het opsporingsregister (OPS), in het bijzonder de actieve opsporing van gesignaleerden van wie een GBA-adres bekend is, is daarbij nodig. Zoekacties zijn een essentieel onderdeel van deze actieve opsporing. Dat is noodzakelijk om de uitvoering van de Wet DNA-V meer sluitend te maken. Het OM zet zich hiervoor krachtig in.

4.4 Verplichte afname DNA bij IVS

De commissie beveelt aan om direct bij inverzekeringstelling van verdachten standaard celmateriaal af te nemen. Hiervoor is een wetswijziging nodig. Het College is het met de commissie eens dat op deze wijze – als het tot een veroordeling komt – in de meeste gevallen geen procedure meer nodig is om veroordeelden celmateriaal te laten afstaan. Niet in alle gevallen, omdat er altijd een categorie veroordeelden is die niet in verzekering is gesteld, waarvoor de huidige regeling voor DNA-afname na veroordeling blijft gelden. De uitvoering hiervan zal vooral bij de politie terechtkomen. De wijze waarop met het celmateriaal moet worden omgegaan, zowel van de mensen die uiteindelijk niet worden berecht of veroordeeld als van mensen die wel worden veroordeeld en wiens DNA-profiel moeten worden bepaald, vraagt om een nieuw in te richten, gecompliceerd proces. Gezien het belang van zowel het vernietigen van celmateriaal als van het bepalen van DNA-profielen op basis van dit celmateriaal zal dit een proces zijn waaraan hoge eisen moeten worden gesteld.

4.5. Rol OM in het kader van de Wet BOPZ

De Commissie doet de aanbeveling de officier van justitie een actieve, essentiële rol in de uitvoering van de Wet BOPZ te geven. Zoals de commissie stelt, is gedwongen opname, ook al is het omwille van de patiënt en anderen, een vorm van vrijheidsbeneming. De commissie merkt daarbij tegelijkertijd op dat het OM voor deze rol beter geëquipeerd moet worden. Dit laatste ziet op een adequate informatie-uitwisseling tussen OM, politie en de geestelijke gezondheidszorg en bovendien op het beschikbaar zijn voor het OM van voldoende armslag en middelen. Het College is het met de commissie eens dat uit de zaak van Bart van U. onmiskenbaar naar voren komt dat in de praktijk grote behoefte is aan regie in die gevallen waarbij sprake is van personen die door hun geestelijke gesteldheid een gevaar vormen voor de samenleving. Ook deelt het College de mening dat een oplossing hiervoor urgent is. Verwarde mensen vormen een groot maatschappelijk probleem. Volgens recente publicaties zijn er naar schatting 60.000 verwarden in onze samenleving en worden er jaarlijks 15.000 vorderingen op grond van de Wet BOPZ ingediend waarbij onderzoek laat zien

dat er een significante toename is[1].

Het College onderkent dat de officier van justitie hierin een rol kan vervullen maar ziet nadrukkelijke randvoorwaarden die ingevuld moeten worden alvorens de officier van justitie deze actieve verzoekersrol daadwerkelijk kan vervullen. Het College zal daarom in lijn met de aanbevelingen van de commissie meewerken aan het in kaart brengen van hetgeen het OM en de ketenpartners nodig hebben om te verzekeren dat de officieren van justitie deze centrale, essentiële rol juist in kunnen vullen en daarmee hun verantwoordelijkheid kunnen nemen.

Het belang van de invulling van deze randvoorwaarden is groot omdat de aanbeveling van de commissie over de rol van het OM immers een forse wijziging ten opzichte van de huidige situatie inhoudt. Het lijkt een logische keuze in het licht van de zaak van Bart van U. om de officier van justitie een actieve verzoekersrol te geven maar dat vraagt een grote investering van het OM en nadere afspraken over de samenwerking met en informatie-uitwisseling tussen OM, de politie, de geestelijke gezondheidszorg en overige ketenpartners. Dit is essentieel want de officier van justitie beschikt niet zelf over al deze benodigde expertise hetgeen betekent dat er permanente nauwe betrokkenheid van andere instanties uit het civiele domein (zoals de GGZ, de gemeente, de Raad voor de Kinderbescherming) nodig is. Noodzakelijk voor het vervullen van de rol die de commissie voor de officier van justitie ziet, zal immers een multidisciplinaire triage en integrale diagnostiek moeten zijn waarbij zowel vanuit psychologische/psychiatrische optiek, maatschappelijk werk én het strafrecht naar het individuele gedrag zal moeten worden gekeken. Het rapport leert dat het niet alleen gaat om informatie van de officiële instanties maar dat ook de informatie die beschikbaar in de eigen sociale omgeving van de verwarde persoon belangrijk is. De urgentie die de familie van Van U. voelde rondom zijn gezondheid en gevaarzetting, is, tragisch genoeg, niet of onvoldoende in de oordeelsvorming betrokken. Ook de ontvankelijkheid ten aanzien van informatie uit de sociale omgeving hoort dus bij de actieve rol. Dit alles zal ook zijn

---

[1]Broer, J., Koetsier, H., Mulder, C.L. (2015). Stijgende trend in dwangtoepassing onder de Wet Bopz zet door; implicaties voor de nieuwe Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg. Tijdschrift voor de psychiatrie, jaargang 57, 242 en Position paper Trimbos Instituut ten behoeve het ronde tafelgesprek GGZ van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport van de Tweede Kamer, 18 mei 2015 en https://www.politie.nl/nieuws/2015/april/1/verwarde-personen-flink-aandeel-politiewerk.html

neerslag moeten vinden in de informatie die uiteindelijk in de BOPZ-procedure aan de rechter wordt voorgelegd waardoor deze op basis van een zo breed mogelijk beeld van betrokkene een beslissing kan nemen. De commissie richt niet voor niets haar aanbeveling ook tot de zittende magistratuur en de medici in de geestelijke gezondheidszorg.

4.6. Professionele verantwoordelijkheid:
De officier en de advocaat-generaal moeten staan voor hun zaak. En de organisatie van het OM moet hen in staat stellen om voor hun zaak te staan. De mogelijkheden in het doen van onderzoek nemen toe en de daarbij geformuleerde wetgeving over benodigde afwegingen tussen de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en het belang van opsporing maken de uitvoeringspraktijk zeer complex. Van de officier van justitie en de advocaat-generaal verwacht de maatschappij dat ze beiden staan voor een effectieve en goede afhandeling van de strafzaak. Terecht. Hier is sprake van meer dan een professionele attitude. Het moet de kern vormen van de eenheid en de collectiviteit van het OM. Om deze verwachting te allen tijde waar te maken moeten de officier en advocaat generaal in de organisatie van hun werk adequaat ondersteund worden. Daarvoor is nodig dat het OM beschikt over sluitende werkprocessen, het vak ondersteunende IT en op hun taak toegeruste medewerkers, met mogelijkheid om in te spelen op veranderende omstandigheden.

De constatering van de commissie Hoekstra dat het van belang is dat een officier van justitie of advocaat generaal er op toe ziet dat de juiste handelingen worden verricht in de strafrechtketen, vereist professionele verantwoordelijkheid.
Het heeft ontbroken aan voldoende professionele betrokkenheid en alertheid om er voor te zorgen dat op de juiste plek binnen het OM de benodigde acties werden belegd en het heeft ontbroken aan voldoende IT en werkprocessen voo de professionals. Bovendien is gebleken dat er meer nodig is: zicht op zaken, triage van de zaken die bijzondere aandacht behoeven, afstemming tussen de eerste en tweede lijn en met ketenpartners op basis van informatie die door de betrokken ketenpartners verstrekt is, monitoring op het vervolg en permanent "vinger aan de pols" houden. Professionale verantwoordelijkheid bij de zaak betekent dat de officier en advocaat generaal, naast de werkprocessen die hen van de nodige informatie zouden moeten voorzien, op basis van 'verontrustende signalen" in de keten snel overleg moeten zoeken en kunnen vinden met elkaar en ketenpartners. Dit overleg zou er toe moeten leiden dat het OM vervolgens door deze ketenpartners voorzien wordt van informatie die het mogelijk maakt vanuit het gezag over de opsporing beslissend actie te

ondernemen.
Daarbij hoort tevens de facilitering door en verantwoordelijkheid van de operationeel leidinggevenden hierin.
Deze elementen, waarbij afhankelijkheden en samenwerking met ketenpartners een grote rol spelen, verdienen verdere uitwerking voor de langere termijn in het verbeterprogramma. Onderzocht zal moeten worden hoe dit vorm te geven.

5. Tot slot

Ik vind het van belang nogmaals te herhalen dat Bart van U. op dit moment verdachte is en het alleen aan de rechter is om vast te stellen of er van daderschap sprake is. Het rapport leert dat door het OM niet steeds is gehandeld op een wijze die van het OM verwacht had mogen worden.
Het rapport wijst het OM op het belang van een professionele organisatie die de individuele professional ondersteunt en op het belang van een professional die zich verantwoordelijk voelt voor de strafzaken die hij in behandeling heeft en alert is op hetgeen in zijn omgeving gebeurt. De maatschappelijke gevolgen van niet-adequaat handelen in het werk van het OM kunnen immers groot zijn hetgeen uit het onderzoek van de commissie Hoekstra wel is gebleken.
Daarom neemt het College de aanbevelingen van de commissie over tenuitvoerlegging van bevelen gevangenneming, over afname van celmateriaal in het kader van DNA-V en over een actieve essentiële rol voor de officier van justitie in het kader van de Wet BOPZ over. Het College heeft daarnaast besloten zich niet te beperken tot die aanbevelingen maar ziet tevens aanleiding een aantal andere, niet door de commissie onderzochte, complexe werkprocessen op betrouwbaarheid en actualiteit te onderzoeken en daar waar nodig te verbeteren. Daarom kiest het College voor de brede opdracht die het aan de hoofdofficier Amsterdam heeft gegeven.

Het OM is tekort geschoten in zijn rol in de hiervoor genoemde procedures en is diep doordrongen van de impact van deze constatering. De maatschappelijke taak van het OM stelt hoge eisen aan de professionals en de ondersteunende organisatie. De actieve, probleemgericht opstelling en het maatschappelijke verantwoordelijkheidsbesef van de medewerkers van het OM dient buiten twijfel te zijn. Daarbij past evenwel een bescheiden opstelling: politie en OM hebben te maken met een groot aantal taken, een aanzienlijk aantal opsporingsonderzoeken en complexe casuïstiek en wetgeving waardoor fouten grote gevolgen kunnen hebben. Het College legt zich echter niet neer bij deze constatering maar blijft zichzelf een actieve rol geven in het zoeken naar de noodzakelijke veranderingen binnen de eigen organisatie en ook in de samenwerking met ketenpartners. In het licht van het bovenstaande voelt het College verantwoordelijkheid om deze veranderingen in beweging te zetten,

gezien de geconstateerde tekortkomingen en het verdriet dat de betrokken families ondergaan. De geconstateerde tekortkomingen van het OM dienen te worden geadresseerd door het zoeken naar de juiste verandering van en verbetering in het handelen van het OM.

Hoogachtend

Het College van procureurs-generaal

H. Bolhaar